

AARDAPPELROOIER

DIE DE AARDAPPELS SCHOON IN DE MAND LEVERT;

DOOR

S. LAKO.

In 1904 was door den Veenkolonialen boerenbond een prijs uitgeloofd voor bovengenoemd werktuig. Deze prijs kon niet toegekend worden en men besloot het volgende jaar de proef te herhalen. In dit jaar werd het instituut voor landbouwwerktuigen en gebouwen geopend en het Hoofdbestuur van den bond verzocht hieraan medewerking bij het onderzoek, waaraan voldaan werd.

Een tiental werktuigen van zeer uiteenlopende constructie waren dit jaar aangeboden, doch slechts een zevental verschenen.

Die constructies, welke vooraan een schop en daarachter een kettingrooster, door het wiel in beweging gebracht, hadden, konden aardappels en loof van den grond scheiden, de overigen verstopten. Om den arbeid zoo gering mogelijk te maken, is het zaak dat de grond zoo snel mogelijk verwijderd en niet onnoodig hoog opgevoerd wordt. Dit nu werd door eenige machines, vooral die van de Wed. E. Zwolve te Oude Pekela zeer goed uitgevoerd, doch een tweede moeielijkheid, het scheiden der aardappels van loof en onkruid werd niet, of zeer onvolkomen bereikt. Aan de inzenders werd geen bekroning doch een vergoeding voor de gemaakte onkosten gegeven en besloten het volgende jaar de proef te herhalen en de leiding op te dragen aan den directeur van het instituut en een commissie van drie leden.

In 1906 dongen een viertal inzenders naar den prijs, doch ook thans kon geen enkele bekroond worden; voortdurend hadden de inzenders met tegenspoed te kampen

op een buitengewoon geschikten akker zonder onkruid en met geheel afgestorven loof werd met de machine der Wed. E. Zwolve éénmaal een wipkar vol aardappels verkregen doch ook thans kon van bekronen geen sprake zijn.

In 1907 waren drie werktuigen aangeboden, die het vorige jaar reeds mede gedongen hadden; wel waren enkele wijzigingen aangebracht, doch dit bleken geen verbeteringen te zijn. De korte tijd waarin men met de werktuigen praktische proeven kan nemen, bleek een groote moeielijkheid, komen bij een beproeving bezwaren te voorschijn en meent men deze door een wijziging te kunnen ondervangen dan is vaak, als de wijziging is aangebracht, de campagne afgelopen. Dit klemt te meer, daar de mededingers niet al hun tijd aan dit werktuig kunnen geven, doch dit tusschen hun gewone werkzaamheden moeten doen.

In 1908 was slechts een werktuig aangeboden, door een inzender die tot nu toe niet mede gedongen had, het resultaat was zeer onbevredigend.

In 1909 werd geen wedstrijd gehouden daar geen werktuigen waren aangeboden. Het scheen dat men op het doode punt gekomen was en dat men de wedstrijden zou moeten staken.

Het Hoofdbestuur van den bond besloot echter nog een krachtige poging te wagen en wist uit de afdelingen en van belangstellenden voldoende steun te verkrijgen, om een nieuwen wedstrijd uit te schrijven waarbij ditmaal een prijs van 8000 gld. uitgelooft werd voor een aardappelrooimachine, die aan de navolgende eigenschappen moet voldoen:

- a. vervaardigd uit deugdelijk materiaal;
- b. zoo licht mogelijk gebouwd;
- c. gemakkelijk uit en in het werk te zetten;
- d. gemakkelijk vervoerbaar;
- e. in werking gesteld, door drie paarden kunnen worden getrokken.

VOORWAARDEN VAN BEKRONING.

De machine moet de aardappels van loof en grond gezuiverd in een korf of bak verzamelen.

De machine moet de capaciteit bezitten, dat er per dag minstens één halve Hectare aardappels mede gerooid kan worden.

De machine moet vóór de bekroning toegekend wordt minstens 10 H.A. aardappels naar genoegen van de in sub. 5 genoemde commissie uit den grond werken.

De bekroonde machine moet te koop gesteld worden voor den Veenkolonialen boerenbond naar een prijs van f 500,— á 650,—.

De beproeving der machine geschiedt onder leiding van den directeur van het Instituut voor Landbouwwerktuigen en gebouwen te Wageningen, bijgestaan door een Jury en een afgevaardigde van iedere landbouwvereniging, die mede gewerkt hebben tot het uitschrijven dezer prijsvraag, welke in het hoogste ressort over deugdelijkheid en werking der machine beslissen.

Namens het Hoofdbestuur van den V. B. B.:

J. P. BOER, *Voorzitter.*

J. T. SCHURINGA, *Secretaris.*

Bovenstaande circulaire werd in ruime mate verspreid doch ook dit jaar werd niettegenstaande de groote uitgeloopte belooning slechts één werktuig aangeboden en wel door de Gebr. Baas te Wildervank.

Dit werktuig bestaat uit een wagen, tusschen de voorwielen bevindt zich de schop die onder de rijen aardappels doorloopt en deze met den grond opneemt. Daarachter bewindt zich een stilstaande hellende rooster, boven dezen rooster loopt over twee schijven een dubbele ketting zonder eind waartusschen een aantal ijzeren harken, die bij het bewegen van den ketting den grond van de schop nemen en over den rooster schuiven, deze valt door den rooster heen; een bijzondere inrichting voor het schoonmaken dezer harken is op zeer doelmatige wijze aangebracht. Aardappels, loof en onkruid worden nu op een steiler staand latten doek zonder eind gebracht, waarop kleine tanden geplaatst zijn de aardappels rollen er af en komen op een lattendoek te recht, loof en onkruid worden door de tanden medegevoerd en achter uitgeworpen. Terwijl de dubbele ketting en het groote lattendoek zich in de

lengte der machine bewegen loopt het smalle lattendoek, waarop de aardappels vallen, dwars door de machine en kan door een hefboom stil gezet worden, het steekt eenige centimeters buiten de machine uit, onder het eind is een steunplaats voor een mand aangebracht.

Bij de vroeger onderzochte machines werden alle loopende deelen steeds van de wielen uit in beweging gebracht, waardoor onder minder gunstige omstandigheden een slepen van het wiel en daardoor stilstand van alle deelen ontstond, bij deze machine is als beweegkracht een kleine motor onder het lattendoek, dat loof en onkruid verwijdert, geplaatst. Hierdoor is bereikt dat de trekkracht der paarden alleen voor het voortbewegen der machine gebruikt wordt, twee flinke paarden zijn als bespanning voldoende daarenboven wordt, als een oogenblik veel grond komt en de paarden zwaar moeten trekken en daardoor langzamer vooruitkomen of een oogenblik stilstaan, schop en rooster dadelijk gereinigd en gaat het werk weder ongestoord zijn gang. Hier is dus een geheel nieuw denkbeeld in toepassing gebracht.

Deze machine heeft op verschillende dagen op verschillende stukken land voor de commissie gewerkt, op 15 Sept. was te Stadskanaal de directeur van het instituut daarbij aanwezig, de grond was vrij vochtig en de aardappels zaten diep, zoodat een groote hoeveelheid grond moest verwerkt worden, het gevolg was dat de harken met groote snelheid moesten loopen, daar anders door den vochtigen grond verstoppingen ontstonden. Onder deze omstandigheden liet het werk veel te wenschen over, ongeveer de helft der aardappels was beschadigd, zoodat geen leverbaar produkt gewonnen werd.

Onder deze omstandigheden werd besloten nog eenige proeven te nemen en den inzender gelegenheid gegeven enkele wijzigingen aan te brengen.

Den 26 Sept. werd in Borgercompagnie gewerkt op twee verschillende stukken; Paul Kruger, Thorbecke en Landskroon waren de soorten die gerooid werden. Hier zaten de aardappels minder diep en was de grond lichter, hierdoor en ook door de aangebrachte wijzigingen vlotte het werk zeer goed, zonder eenige stoornis werd den geheelen dag gewerkt, een man naast de machine loopende

had geregeld werk om de aardappels in een er naast rijdende wipkar te storten, was de wipkar vol dan werd ze door een andere vervangen. De beschadiging der aardappels was hier veel minder; bij het nazien bleek bij de Paul Kruger 20 %, bij de Thorbecke 8 % en bij de Landskroon 2 % beschadigd te zijn. Ter vergelijking begaf de jury zich naar een nabij gelegen veld waar men bezig was de Paul Kruger op de gewone wijze te oogsten. Hier werd eveneens het percentage der beschadigde aardappels bepaald dit bleek 9 % te bedragen.

Onder deze omstandigheden meende de Jury en de directeur van het instituut voor landbouwwerktuigen en gebouwen eenstemmig dat deze machine aan de in het bovenstaand programma gestelde eischen voldaan had en dus bekroond moet worden, ze stelden dit dan ook aan de afgevaardigden der afdeelingen voor. Den 3^{en} Oct. werd een vergadering gehouden, doch de directeur van het instituut kon deze wegens ambtsbezigheden niet bijwonen. Het bleek dat vele afgevaardigden ongenegen waren de bekroning toe te kennen wegens grootere beschadiging in vergelijking met handwerk en omdat de machine niet onder alle omstandigheden uitstekend werk leverde, doch een besluit werd niet genomen maar besloten een tweede vergadering met genoemden directeur te houden deze had 19 Oct. plaats.

Hadden in de eerste vergadering de Jury-leden reeds getracht de vergadering te overtuigen dat het billijk was deze machine te bekronen wegens het voldoen aan alle eischen van het programma, thans waagde de directeur van het instituut een nieuwe poging; hij wees er op welke groote moeielijkheden voor een nieuwe vinding te overwinnen zijn, dat het onbillijk is te verlangen dat één werktuig onder alle omstandigheden uitstekend werk zal leveren, hij herinnerde er aan, dat voor verschillende gronden verschillende soorten ploegen noodig zijn en dat men ook voor dit werktuig, voor verschillende omstandigheden eenige wijziging in de constructie zal moeten zoeken, doch dat zijns inziens aan de uitgeschreven prijsvraag voldaan was en de machine bekroond moest worden, doch het mocht niet baten, met 44 stemmen tegen 26 en 3 blanco werd het voorstel der Jury verworpen.

De directeur van het instituut gaf thans te kennen van verdere medewerking met den bond op de tot nu toe gevolgde wijze te moeten afzien, waar Jury en instituut eenstemmig verklaren dat de machine bekronenswaardig is, gaat het niet aan dit eenvoudig ter zijde te leggen; wil men zulks doen, dan heeft men instituut noch Jury noodig.

Voorgesteld werd nu het denkbeeld, reeds in de vorige vergadering geopperd, om de Gebr. Baas een tegemoetkoming toe te kennen; doch daar in de aanvraag om medewerking aan den wedstrijd voorop gesteld was, dat geene tegemoetkomingen zouden worden uitgekeerd, kon dit voorstel niet in behandeling worden genomen. Men besloot daarom, dat de Jury zich tot de afdeelingen zou richten met het verzoek, hierop terug te komen en alsnog een tegemoetkoming toe te staan. Besloten is, ten slotte, de helft van de uitgelooft som aan den inzender uit te keeren.
